

36672

80 kr.

246
1902

Ljubljanski grad

in

promet s tujci.

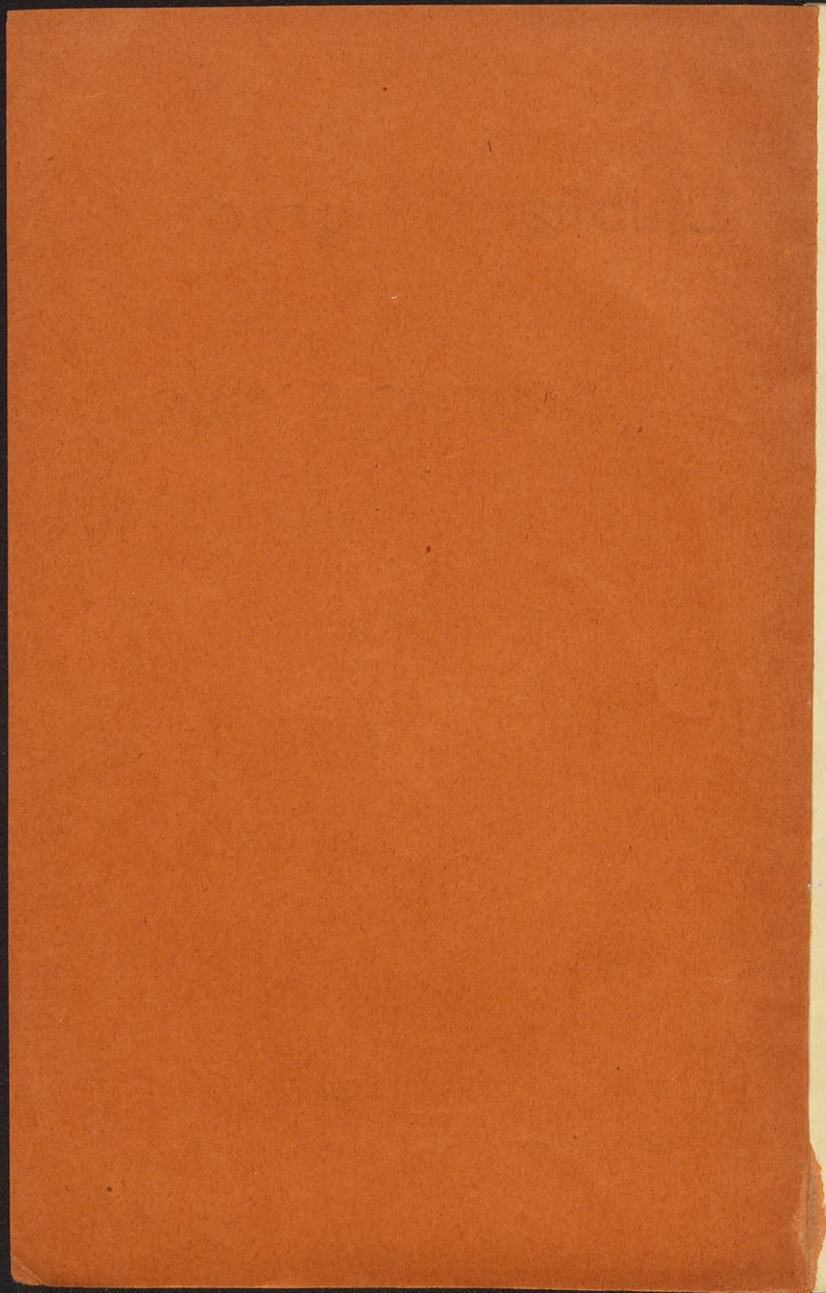

Ponatis iz „Gorenjca“ štev. 30 — 34.

V KRANJU 1902

Založil pisatelj. — Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Ljubljanski grad

in

promet s tujci.

Ponatis iz „Gorenjca“ štev. 30 — 34.

V KRANJU 1902

Založil pisatelj. — Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Ljubljana

glavno mesto Kranjske, s 36.000 prebivalci, leži 300 metrov nad morjem. Mesto je električno razsvetljeno in ima električno cestno železnico. Z gradu je krasen razgled na visoke planine. V enem dnevu lahko človek napravi najlepše izlete od tu v planinske pokrajine ali pa lahko obišče krasna jezera na Gorenjskem in se še isti dan povrne domov. Tudi se lahko v enem dnevu obišče svetovnoslavni čudoviti podzemeljski jami v Postojni, v Škocjanu i. t. d.

I.

V seji občinskega sveta ljubljanskega dne 1. julija 1902 je občinski svetnik Prosenc interpeliral g. župana o zadevi nakupa ljubljanskega gradu od strani mesta Ljubljane, na kar je odgovoril g. župan, da je v tej zadevi že pisal c. kr. finančnemu ravnateljstvu.

Na prvi hip bi se dozdevalo, da je ta zadeva popolno lokalnega pomena za mestno občino ljubljansko, kar pa nikakor ni istina, kajti reči smemo, da je ta zadeva velikanskega in zelo dalekosečnega pomena ne le za Ljubljano, ampak tudi za celo Kranjsko v narodno-gospodarskem oziru in to z ozirom na promet tujcev.

Namen sledečih vrst je dokazati gorenjo trditev, ki bi se videla na prvi hip dokaj smela — dasi je popolnoma opravičena, kar hočemo dokazati s pričujočim spisom.

Že v slučaju, da si Ljubljana prilasti grad, ne da bi se potem dalje brigala zanj, že v tem slučaju bi bilo mesto primorano storiti v to potrebne korake, da ne bi inače grad prešel v tuje roke, da se ne bi potem

zdihovalo : tujec nas je prehitel ; kajti prezreti ne smemo, da se grad lahko proda potem javne dražbe, na kateri ga lahko vsakdo kupi.

Vsekako se mora s tem dejstvom računati. Na deželi pa smatramo nakup ljubljanskega gradu kot sila važno vprašanje, kot pričetek jako važne akcije, ki naj bi bila naša rešiteljica in o kateri hočemo razpravljati v nadaljnjem in to je: **promet tujcev.**

Kolike važnosti je v narodno-gospodarskem oziru za deželo velik promet tujcev, učimo se lahko od Švicarjev. Iz tega namena hočemo navesti v kratkih potezah nekaj podatkov, ki sicer niso popolni, a nam vseeno že zadostno jasno kažejo važnost prometa s tujci, ki pa tudi pričajo, da se v tem oziru pri nas — bodimo odkritosrčni — skoraj prav nič ni storilo.

Kakor nam pove statistika, je bilo tujcem l. 1894 v Švici v 1400 gostilnah 80.000 postelj na razpolago. Dohodkov je bilo izkazanih 98 milijonov, troškov pa 64 milijonov, torej čistega dobička 34 milijonov (frankov) kron. Preračunalo se je, da je investirani kapital donasal 7 odstotkov.

Izrecno pa povdarjamo, da je bil to promet edino le v gostilnah. Kolik mora biti pa šele promet, oziroma dobiček, katerega je množica tujcev povzročila v drugih panogah gospodarstva.

«Slovenski Narod» z dne 7. junija t. l. št. 128 piše pod naslovom «Tujci v Ljubljani», da je letos v Ljubljani manj tujcev nego lani in da tudi ni upanja, da bi se doseglo lansko število, ker jih odganja — pomanjkanje stanovanj.

Temu nedostatku, pomanjkanju stanovanj, je pač lahko odpomoci pri naših odnošajih. Ako se že ne ganejo zasebni finančni krogi, je pa naloga dežele in posameznih občin, da store vse potrebno v tem oziru. Da se v Ljubljani, četudi takoj ne popolno in naenkrat odpomore temu nedostatku, ki ovira promet tujcev, treba ni ničesar drugega nego:

- 1.) da mesto kupi grad,
- 2.) da ga pripravi in adaptira za stanovanje tujcev,
- 3.) naj se zgradi vzpenjača,
- 4.) naj mesto po potrebi pritegne tudi deželo v to akcijo in
- 5.) naj se mestna občina obrne do justičnega ministrstva, oziroma do vlade, daj naj taista ne stavi pretirane cene.

Veseli nas vse deželane prvi korak, ki ga je storil ljubljanski mestni zastop s tem, da izkuša grad dobiti v svojo last, ker je naše mnenje, da je Ljubljana v prvi vrsti poklicana, kakor nobena druga občina ne, pričeti delovanje za povzdigo prometa tujcev, ter s tem dati lep izgled ostalim občinam.

Ta prvi korak pa naj bi bil po našem skromnem mnenju popolen in v to svrho naj bi se na ljubljanskem gradu napravil »hotel prve vrste«, katerega naj bi vzpenjača vezala z mestom.

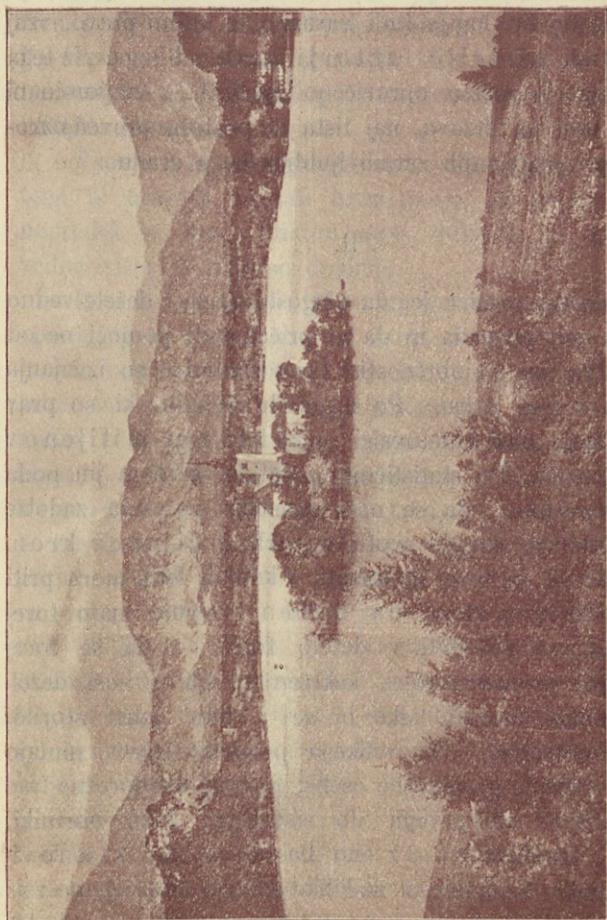
Utegnilo bi se ugovarjati, da bi investirani kapital bržkone ne donašal toliko, da bi se glavnica obrestovala, kaj šele amortizovala. Ali nam mari donašajo za vojašnice investirani novčiči pravzaprav kaj obresti? Smelo trdimo, da ne, a vendar ima mesto od investiranega kapitala mnogo koristi, kajti vojaštvo zelo pomnoži

promet, promet pa zopet blagostanje in davčno zmožnost davkoplačevalcev, četudi imajo vojaki le po nekaj vinarjev na dan na razpolago. Recimo, da bi imela mestna občina s takimi napravami navidezno celo nekaj deficita —, faktično bi pa vendarle imela dobiček, ko bi prihajalo v mesto vedno več in več tujcev, ki pa ne bi razpolagali le z nekaterimi vinarji, ampak bi jim ne bilo nič na tem, če bi brez vsake skrbi potrošili tudi po 20, 50 do 100 kron na dan.

Od tega bi pa ne imelo korist samo mesto, ampak tudi dežela, ker bi tuji napravljali izlete tudi na deželo. In v železnice investirani kapital?! Koliko donša ta denar obresti naši deželi, posnamemo iz Pirčeve brošure, v kateri pravi pisatelj: «Napočila je nova doba velikanskega napredka z raznovrstnimi iznajdbami, doba železnic in telegrafa, ki je našo процvitajočo kupčijo in naš promet v kratkem času popolnoma uničila.»

Železnica, kot taka, nam sama ob sebi ne donša torej nobene koristi in nje gradnja je le polovično delo. Ako hočemo, da bode deželi koristila, izvrši naj se še druga polovica dela — skrbi naj se za velik promet tujcev. Dolžnost faktorjev, ki so skrbeli za gradnjo železnice, je: skrbeti za promet tujcev, kajti drugače je železnica, ki vodi skozi našo deželo le — poguba za njo — kar dokazuje Pirc v svoji brošuri, ko pravi: «Železnica hitro dirja z naloženim blagom skozi deželo; vse blago je nekdanj šlo skozi roke pridnih Kranjcev, ki so ob tem prometu služili milijone.»

Ako torej trdimo, da je Ljubljana v prvi vrsti poklicana skrbeti za pomnožitev prometa tujcev in ako bi si sama ne upala prevzeti te naloge, naj se obrne do

Bled

(postaja Lesce-Bled c. kr. državne železnice) na Gorenjskem, 501 m nad morjem.
Jezero z okolico je biser Kranjske. Ima več hotelov.

dežele, katere naloga je, da tudi ona stori v tem oziru svojo dolžnost. V Švici n. pr. delujejo občine in kantoni (pri nas dežele) a tudi država vzajemno za povišanje prometa tujcev, kar je tudi naravno in edino pravo, vsaj imajo tudi vsi trije faktorji korist od tega. Iz tega sledi, da je mesto opravičeno apelirati v napominani zadevi tudi na državo, naj tista ne postopa preveč ozkosrčno pri pogajanjih zaradi ljubljanskega gradu.

II.

Žalostna resnica je, da blagostanje naše dežele vedno bolj in bolj propada in da ni pričakovati pomoči ne od kmetijstva, ne od obrtnosti. Prav zanimiva so izvajanja Pirčeva v tem oziru. Po njegovih računih, ki so prav jasni, imajo naši kmetovalci vsako leto pet milijonov kron izgube. Po statističnih podatkih, ki nam jih poda Pirc, razvidimo, da se naša kmetiska posesstva zadolže vsako leto za okroglo svoto osmih milijonov kron. Na prste se da torej zračunati, v kolikih letih mora priti kmetijstvo popolno na boben. Ostane nam torej edini up — privabiti v deželo tujce — da se torej povzdigne promet s tujci, kakršen bi bil v naši deželi prav lahko mogoč, ako bi se v tem oziru storilo, kar je potrebno. Od velikega prometa tujcev nimajo koristi edino le posamezne osebe, ampak neoporečno vse prebivalstvo od prvega do zadnjega, tako obrtniki, trgovci, kmetovalci — z eno besedo — vsi stanoviti. To je polje, na katerem se lahko snidejo brez izjeme vsi: namreč prijatelji meščanstva, a tudi prijatelji kmeta, da delujejo res v blagor ljudstva, če imajo le kaj resne volje.

— V podkrepljenje naše trditve navedemo le edino izvoz naše živine v Švico. Mari naj mislimo, da Švicarji kupujejo našo živino, ker nimajo záse doma dovolj živine. Nikakor ne, ampak kupujejo jo zaradi tujcev. Že samo s tem si oni prislužijo lepe novce, ki bi lahko pri nas ostali. To bodi pa omenjeno le mimogrede kot nekaka malenkost.

Vsekako bi akcija zahtevala nekaj žrtev in vsled tega bi utegnili zagnati hrup ljudje, ki ne mislijo na napredek — zopet imamo nove doklade na davek, — vedno višje in višje so doklade.

Beseda «doklada», ki pa nima družega pomena nego «pomagaj si sam», napravi nam neopravičen strah in mesta, oziroma občine, ki (ako nimajo posebno velikega premoženja) imajo bodisi iz lakomnosti, nepodvzetnosti, bodisi iz kratkovidnosti v današnjih časih majhne doklade — nikakor ne napredujejo. Kdor pa ne napreduje — gotovo nazaduje. Le lakomnost je vzrok, da se nekateri branijo povišanja doklad. Tolstoj pravi: «Davki za dobri namen se morajo plačati; tedaj se mora dati še več, kakor se zahteva — dati se mora vse.» Žali, da stranke, ki so v opoziciji, strah pred dokladami hinavsko izrabljajo v agitacijske namene ter s tem delajo veliko škodo napredku. Nikakor še ni znamenje najboljšega gospodarstva, če imajo občine brez velikega premoženja majhne doklade, vsaj tudi trgovec ali obrtnik, ki ne investira v svoj obrt, ne napreduje, temveč le životari in kmalu bode podlegel v boju z bolj podjetnim konkurentom, ki ne štedi denarja, ko se gre za povzdigo njegovega obrta.

A še drugo stran si je treba ogledati v tem oziru, kar pa se žalibog pri nas nikdar ne vpoštevata, dasi nam

jasno kaže, da je strah pred občinskimi dokladami — neutemeljen in celo kvarljiv.

V mestu z malimi dokladami, kakor je n. pr. Ljubljana (20%), se davčna oblast ozira na trgovce in obrtnike le toliko, da jim vedno povišuje državne davke leto za letom, kajti male doklade so vladi jasen dokaz, da se dá davčni vijak še priviti. Tako povišanje se godi v Ljubljani redno vsako leto, ne da bi se kaj vprašalo obdavčenca po njegovih dohodkih. To je posledica majhnih doklad. A temu se ne bode odpomoglo, naj se še tako ostro piše o «divjanju davčne oblasti». Ko bi bile doklade v Ljubljani visoke, bi si davčna oblast bolj premislila, predno bi povišala državne davke, kakor dela v Gradcu, Pragi in na Dunaju, kjer imajo 80—100% doklade. To je pa tudi popolno lahko umevno, kajti v takih krajih vlada postopa milejše, vsaj: kjer je trava že pokošena, se ne dá več kositi.

Vrhutega denar, ki ga pobere državna davčna oblast, poteče v državne blagajne, in ne pride ves v korist občine, v kateri se je nabral.

Nasprotno pa denar, ki ga plačajo davkoplačevalci kot občinske doklade, pride ves v korist dotični občini in se lahko ž njim napravi, kar zahtevajo občani in kar je le njim v korist. Pregovor pravi: «Kdor prej pride — prej melje.» Zatorej naj občina sama pokosi travo — napravi naj doklade. Občine bi na tak način imele dovolj denarja brez posebnega beračenja. Brez težkoč bi lahko mnogo investirale in podvzele.

Tudi Ljubljana naj bi se ravnala po tem in s takim denarjem bi lahko mnogo storila za promet tujcev, kakor se to godi v Švici. Ako bi Ljubljana imela na-

mesto 20⁰/₀ doklade 60⁰/₀, mogoče, da bi se potresno posojilo ne izterjevalo tako strogo, kakor sedaj.

Če bi Gradec in Praga imeli le 20⁰/₀ doklade, ne bi bili ti mesti dobili kar več milijonov podpore, kakor se je letos zgodilo, ko imate 80—100⁰/₀ doklade. Vrhutega sta pa ti mesti s svojimi visokimi dokladami marsikaj storili v splošno korist ter sta dobili podporo — ne da bi jima bilo treba potresa.

Sploh so pa doklade pri malem obrtniku majhne, pri velikem pa velike, tako da delajo občani vsi za enega in eden za vse. Razen tega se lahko naloži nekak prostovoljen davek, recimo amortizacija v podobi loterije, kakršno bodo napravili Benečani za svoj podrti zvonik sv. Marka.

Ljubljana naj torej stori vse potrebno, da si prilaсти grad, da ga opremi za bivanje tujcev ter na ta način provzroči večji promet tujcev po naši deželi, ako bi tudi bilo takoj treba povišati doklade, vsaj bi ta promet provzročil promet, ki bi bil v denarni ceni najmanj stokrat večji nego bi bile vsled tega nastale doklade.

III.

Naša deviza naj bude torej: kakor je Solnograd središče nemškega prometa s tujci — tako naj postane Ljubljana pri nas središče z ozirom na promet s tujci v **slovanskem**, pa tudi v **mednarodnem oziru**.

Ugovarjati bi se utegnilo, da Ljubljana (mesto samoobsebi) nima tako krasne lege kakor mesto Solnograd. A ta ugovor je popolno ničev, ako pomislimo na to, kar nam nudi razgled z ljubljanskega gradu. Smelo

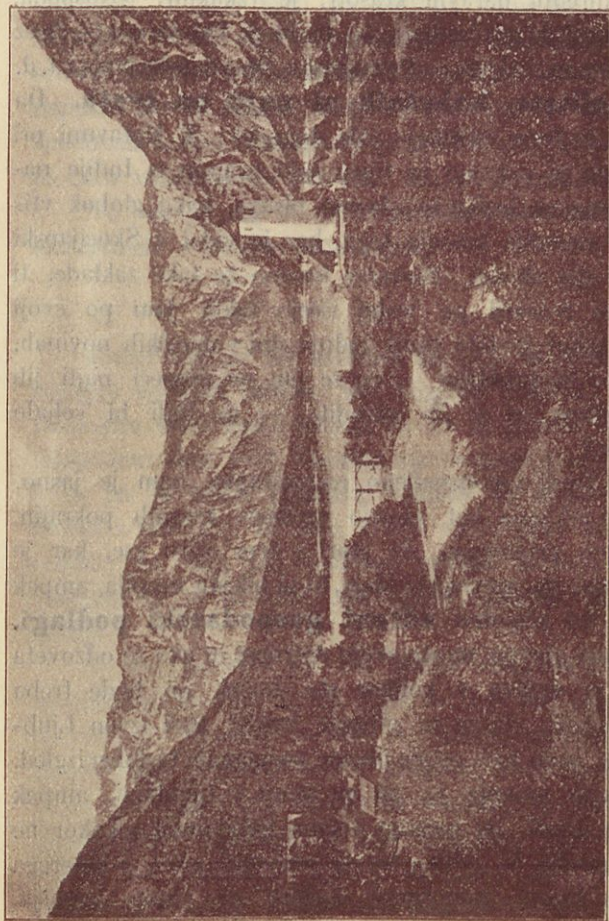
trdimo in tudi razvajeni turisti, kateri so videli že pre-mnogo najlepših pokrajin, so se opetovano izjavili, da ima mesto Solnograd (mesto samo) sicer nekoliko lepšo lego kakor mesto Ljubljana, a ne tako obširnega obzorja s tako krasno ravanjo, katero obdaja čarobno skupljeno visoko pogorje, ki očara vsakoga, kdor ima le količkaj smisla za naravne krasote.

Da je Ljubljana — seveda s komfortno preskrbo tujcev — sposobna postati središče prometa tujcev pri nas, v to ji kaj vrlo dobro služijo izborne železniške zveze, ki omogočujejo tujcem, da si brez vsakega napora ogledajo vse znamenitosti, da lahko zjutraj odpotujejo in se zvečer zopet povrnejo nazaj v Ljubljano.

In kako velekrasen in velezanimiv potovalni program se lahko napravi v Ljubljani bivajočim tujcem.

Za pohod vseh gorenjskih znamenitosti lahko porabijo cel teden in še več; za obisk Notranjske s čudovito postojinsko in čarobno krasno škocijansko jamo pri Divači itd. je treba tudi enega tedna. Daljnji teden pa lahko uporabijo za partije ob Savi od Litije do Celja, ki, četudi popolno pozabljene, ne le, da ne zaostajajo po svoji krasoti za slovečim «Gesäuse», ki je po širnem turističnem svetu tako znan, ampak smelo trdimo, da ga celo nadkriljujejo. Potem pa še ostaja mnogo časa za izlete proti Kamniku, Novem mestu do Krškega i. t. d.

Ko nas je nekoč vprašal posestnik velikega hotela na Solnograškem, kako se nam je dopadlo «Gosavsko jezero», smo mu odvrnili, da smo videli že kaj lepšega, na kar nas je radovedno vprašal, kaj bi to bilo. In ko smo mu odvrnili, da se nam «Klanški jezeri» boljše dopadeti, je odvrnil, da je to že mnogokrat čul.

Bobinjsko jezero

pri Bledu, pravo planinsko jezero, leži 526 metrov nad morjem. Postaja c. kr. državne
železnice Lesce-Bled na Gorenjskem. Hotel Sv. Janez pri jezeru.

G. Siegerist, predsednik planinskega društva v Švici, je pred 15 leti prišel si ogledat «Škocijansko jamo». Očaran po izvanredni naravni krasoti, je vzkliknil: «Gospoda, mi Švicarji bi si čestitali, ko bi imeli kaj takega!» Brez skrbi smemo reči, da so Postojinska, Škocijanska jama i. t. d. **špecialitete, kakršnih ni najti na svetu.** Da to niso le fraze, spričuje tale dogodek: V Matavuni pri Gombaču je v knjigi za tujce neki bramin iz Indije napisal v svojem jeziku in z lastno pisavo, kako globok vtis je nanj naredila krasota tega, kar je videl v Škocijanski jami in nje okolici. Slovenci imamo že take zaklade, ti praktični Švicarji pa sedaj iščejo takih jam po svoji deželi, kakor je bilo brati zadnje dni v nemških novinah. In kakor so praktični — če se jim ne posreči najti jih — v stanu so si jih narediti, — če tudi bi veljalo milijone.*

Če torej vse navedeno resumiramo, nam je jasno, da je Ljubljana kot vzorno središče krasnih pokrajin, moralčno primorana, da stori v tem oziru vse, kar je le mogoče, da uresniči to idejo, ki ni nikaka utopija, ampak temelji na popolno **zdravi gospodarski podlagi.** Ako stori glavno mesto svojo dolžnost in ako se odzoveta dežela in država v kolikor sta dolžni, ne bode treba dolgo čakati, da se to gibanje razširi tudi izven Ljubljane, da bodo tudi ostale občine posnemale ta dober izgled.

Javno mnenje je, pa ne samo v Ljubljani, ampak tudi po deželi, da mestna občina ljubljanska nikakor ne sme zamuditi te prilike ter si prisvojiti grad, s katerega je tako krasni panorama osobito na visoka pogorja,

* Ravno, ko je bil pričujoči spis v tisku, je bilo brati v časopisih, da so že našli v Švici krasno podzemeljsko jamo s čudovitimi kapniki.

kakor so kamniške, julske planine, Karavanke i. t. d., ter združeno z deželo in državo preskrbeti tujcem vso potrebno udobnost, v prvi vrsti pa udobna stanovanja, kar vse najdejo v Švici, na Solnograškem in Tirolskem. Ako bi sedanji mestni zastop zamudil to priliko, storil bi veliko napako, ker bi se mu lahko očitalo: ko so Nemci gospodovali mestu, nakupil se je grad Tivoli, ki pa nikakor ni tako velikanskega pomena, kot je krasno ležeči grad.

To vse pa naj bi bil le začetek velike akcije, ki se ima pričeti v blagor naše dežele.

IV.

Kakor nas pa uči žalostna skušnja, bi nam vsi naši najlepši naravni zakladi ne donašali nobene, ali vsaj razmerno silno malo koristi, če ne bi skrbeli, da ž njimi seznanimo širni svet, osobito pa še naše brate Slovane. V to pa je treba reklame, reklame in zopet reklame. Priznati moramo, da smo v tem oziru prav mnogo zamudili, da smo bili podobni onemu svetopisemskemu človeku, ki je izročeni mu talent zakopal globoko v zemljo.

V tem, ko smo pri nas slušali visokoleteče govore, navduševali se zdaj za to, zdaj za ono ter cepili dlako, delali so trezni Švicarji. Gosto omrežje društev za povzdigo prometa tujcev prepreza danes Švico, in kar se je tam vsako leto storilo za reklamo, je naravnost čudovito. Predaleč bi nas zavedlo, ako bi hoteli našteti vsa društva ter opisati, koliko so storila za promet tujcev, koliko so izdala za reklamo i. t. d. Nekaj pa najdemo pri vseh društvih enakega. Vsako društvo izkazuje namreč med svojimi dohodki — prispevke občinskih zastopov in države.

Omeniti pa hočemo središča prometa tujcev v Švici namreč mesta Curiha. Domnevalo bi se lahko, da mesto Curih in Vierwaldstättsko jezero ne potrebujeta reklame, a Švicarji vedo, da je reklama vedno potrebna. Pred nami leži šestnajsto letno poročilo, ki ga je izdala prometna komisija, izvoljena od društva za promet tujcev. Društvenine je bilo blizu 10.000 kron, 8000 kron je dalo mesto, nekaj država, banke, pivovarne i. t. d., tako da je imelo društvo l. 1901 znatno svoto 56.000 kron dohodkov. Od tega je izdalo za reklamo 27.000, za koncerte 13.500 kron i. t. d. Reklamni aparat je deloval velikansko, kajti izdalo se je 100.000 izvodov «Züricher Führer» in 10.000 krasno ilustriranih prospektov se je razposlalo v Nemčijo, Belgijo, na Angleško, Holandsko ter **celo v Rusijo**. V Ženevi (Genf) je izdalo društvo «Association des intérêts de Genève» v kratki dobi 485.000 izvodov «vodnikov», brošur, načrtov, panoram itd. in sicer v petih jezikih; v 618 časnikih v Evropi, Ameriki, Aziji in Afriki je priobčevalo članke o Ženevi.

To društvo je izdalo za vso to reklamo 320.000 kron. V 17. letnem poročilu, ki je izšlo v januariju 1902, je bilo izmed 205.760 tujcev: 74.280 Francozov, 26.487 Nemcev, 18.092 Lahov, 10.669 Amerikancev 16.335 Angležev in celo 4697 Rusov i. t. d. Društvo je izdalo tudi «vodnika» v ruskem jeziku. Ono podeljuje celo nagrade za okinčanje balkonov s cvetlicami. Kdaj bi pri nas komu kaj takega prišlo na misel. Med dohodki društva je tudi postavka: donesek kantona (dežele) 12.000 kron, donesek mesta 7500 kron. Železnična uprava ne le, da podpira taka društva z izdatnimi doneski, temveč še na lastno roko dela reklamo za promet tujcev. Samoobsebi je umevno, da ta društva kakor tudi železnice brez-

plačno razpošiljajo svoje publikacije. In pri nas? Za navadni vozni red je treba dati novcev.

Deželna zveza za povzdigo prometa s tujci na Solnograškem je letos izdala krasno izdajo popisa cele dežele, ki pa ni kaka navadna popotna knjiga, ampak nekaj almanah, ki bi krasil vsako salonsko mizo. To krasno delo, ki je jako izboren reklamni spis, se razpošilja na vse prijatelje lepe planinske dežele, in sicer cenejši kakor stane izdaja. Slike so poskrbeli najboljši umetniki.

Že pred dvaindvajsetimi leti je tajnik trgovinske in obrtniške zbornice v Bolcanu, poznejši državni poslanec dr. J. Angerer v zborničnem letnem poročilu prvokrat poudarjal važnost prometa tujcev v narodno-gospodarskem oziru. Številke prometa, katere je povzel iz statistike in pa porazdelitev dohodkov iz prometa tujcev na posamezne panoge, kakor: kmetijstvo, obrt i. t. d. so vzbudile začudenje ter provzročile, da se je časnikarstvo za to stvar bolje zavzelo. In pri nas? Nič o vsem tem. Navedli bi lahko še dolgo vrsto enakih društev in opisali njihovo delovanje, kar bi nas pa predaleč zavedlo. Omeniti hočemo le še to, da se je izdalo za reklamo za promet tujcev Švici v preteklem letu gotovo en milijon kron.

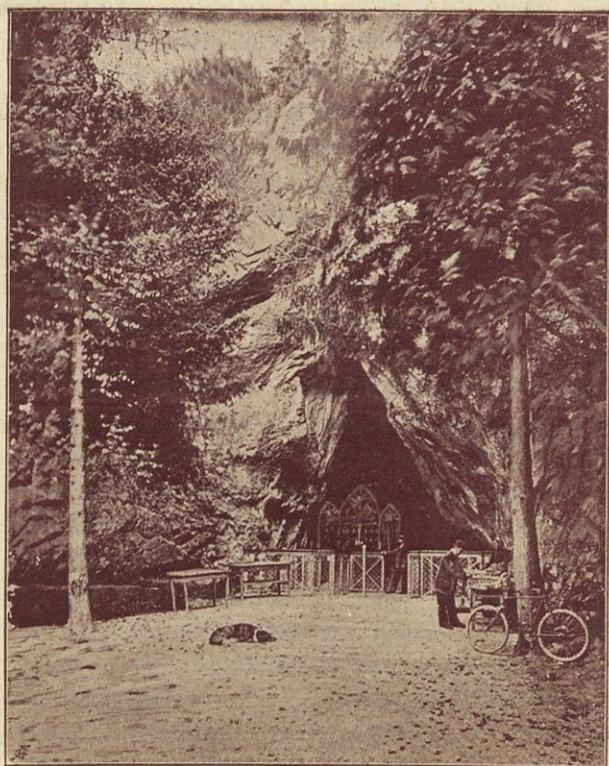
V.

Ako hočemo torej dospeti do cilja, ako hočemo povečati promet tujcev in si s tem odpreti neusahljiv vir dohodkov, ravnati se nam bode tudi treba po izgledu Nemcev. Če so si Nemci ustanovili svoj Deutsch-österr. Alpen-Verein, ki deluje po svojih sekcijah z velikim uspehom celo po slovanskih deželah, zakaj bi si Slovani ne ustanovili **«občeslovanskega planinskega**

društva», v katerem bi se zvezali slovenski, češki, poljski, hrvatski, srbski in ruski turisti. Naša misel je, da je v to poklicano naše «Slovensko planinsko društvo», ki je na domačih tleh v kratki dobi in z malimi sredstvi marsikaj storilo za turistiko.

Vse hvale vredno je, da namerava društvo napraviti v «Vratih» velik hotel. Nikakor pa ono ne sme ostati le doma, ampak naj skuša raztegniti svoje delovanje tudi čez meje. Osrednje društvo naj ostane v Ljubljani, a ustanove naj se odseki: slovenski, hrvatski, srbski, češki, poljski, ruski i. t. d. kakor ima Deutsch-östrerr. Alpenverein svoje sekcije: berolinsko, monakovsko, tirolsko, solnograško, koroško, kranjsko sekcijo i. t. d. Kakor hitro bomo imeli nekako zvezo vseslovanskih planinskih društev, potem nam tudi reklama ne bode delala tolikih težkoč, kakor se dozdeva na prvi hip. Seveda bode prva potreba, da se napravijo lepi reklamni plakati, brošure, prospekti, načrti v vseh slovanskih jezikih, a obenem tudi v nemškem, francoskem, angleškem in italijanskem jeziku, ter naj se opremijo z zares dobrimi slikami, kakršnih si od naših krasnih pokrajin lahko damo napraviti nebrojno.

Ker pa nikakor ne smemo pričakovati, da bi nemško, osobito ekstremno nacijsko časopisje pospeševalo naša prizadevanja, zato naj se propaganda prične v slovanskem časopisju. To bode sedaj po IV. shodu slovanskih časnikarjev tem lažje, ker so imeli slovanski časnikarji priliko osebno prepričati se o krasoti naših pokrajin. Jako umestno je storila blejska občina, da je obdarila slovanske goste s krasno brošurico «Bled in okolica» in krasnimi razglednicami. Veseli nas, da že sedaj donašajo slovanski časniki prav lepe članke o naši domovini, dasi so si le nekatere znamenitosti takorekoč le mino-

Vhod v Postojnsko jamo.

Na postaji Postojina južne železnice. Več hotelov. V tej svetovno-slavni jami je možno cele ure hoditi po dobrih potih. Tu se vidijo čudovite stvorbe kapnikov. V notranjščini teče reka Pivka. Od 1. maja do 1. oktobra vsak dan ob 11. uri dopoldne pri električni razsvetljavi na ogled. O Binkoštih velik slavnosten poset mnogih tisoč ljudi iz vseh krajev sveta.

grede ogledali. Temu dejstvu se ni čuditi, saj so z lastnimi očmi videli: kaj je Ljubljana, kaj so slovenske dežele — kako čarobno krasna je naša domovina. Skušnja nas uči, da, odkar je slovensko planinsko društvo v zvezi s češko podružnico, se je število Čehov tujcev prav izdatno pomnožilo in je letos na Bledu češka kolonija zelo številna. V kratki dobi, odkar obstoji češka koč na Grintavcu, se že zelo opaža, koliko se je pomnožilo število letoviščarjev-Čehov po Gorenjskem. Upamo, da bode vseslovansko planinsko društvo v kratkem moglo zgraditi tudi hrvatsko, poljsko, srbsko in rusko koč, kakor ima «Deutsch-österr. Alpenverein» svojo Berliner-, Münchener-, Hannover-Hütte i. t. d.

Kako krasni so naši kraji, dokazuje dejstvo, da se je Bled, reči smemo, skoro brez vsake reklame jako lepo razvil in da obeta postati eno prvih letovišč naše države. Kaj bi bil lahko dandanes Bled, ako bi Slovenci imeli le polovico podjetnosti Švicarjev, ki se ravna po geslu: kdor hitro dá, dvakrat dá. Podjetnost Švicarjev glede na promet tujcev in obrtnost donáša pač večje koristi, kakor pa način narodnega gospodarstva, po katerem se denar nalaga v hranilnice, mislè, da je to dobro narodno gospodarstvo, če se premakljivo premoženje kopiči in s tem vsaka podjetnost zamori. Tak denar ne donáša pravzaprav nobene koristi in ni izvzet slučaj, da si ga fiskus v potrebi ne prilasti, kajti lahko pridejo časi: ko gre sila pred pravico.

Gotovo pa bodo tudi zmerni časopisi drugih neslovanskih narodov kolikor toliko zajemali iz slovanskih virov ter prijazno pisali o naših prizadevanjih in priznali, da nam ni zato, da bi tirali šovinistično slovansko-nacijonalno politiko ampak, da je naš namen pomagati si

do večjega blagostanja, kar gotovo ne bode na škodo drugim narodnostim, ker tudi mi imamo pravico misliti na sebohrano, na zboljšanje svojega gmotnega stanja.

V 188. številki letošnjega leta piše »Slovenski Narod« o prvi vseslovanski razstavi v Petrogradu, v kateri naj bi se zrealil ves slovanski svet. Leta 1904 se torej otvori razstava. Ali si moremo Slovenci želeli lepše prilike, da pokažemo našim bratom Slovanom **svoje** naravne zaklade. Nikakor ne smemo zamuditi te prilike, kakršne ne bomo morebiti nikdar več imeli. Po našem skromnem mnenju, naj Slovenci napravijo za to razstavo poseben oddelek za turistiko, kjer naj razstavijo zares dobre slike in popise svojih krasnih pokrajin. Upamo, da se bode »Slovensko planinsko društvo« oprijelo te ideje. Ker pa mora biti to nekaj posebnega, naj se pritegnejo k tej akciji tudi drugi faktorji: občine in dežela, umetniki in pisatelji, pa tudi rokodelci, ki delajo v lesni obrti. Dasi je časa dve leti, vendar je treba s to akcijo takoj pričeti, ker izkušati moramo, da pokažemo svojim bratom res kaj posebnega. Vsled tega tudi ne smemo štediti z denarjem, kajti obilo se bodo izplačali investirani novci, ako opozorimo svoje brate na izredne krasote naše dežele. Ker se bodo najzanimivejše stvari nakupile za ustanovitev vseslovanskega obrtnega, umetniškega in etnografskega muzeja, moramo stremiti Slovenci za tem, da na kak način spravimo v ta muzej kaj zares lepih slik naših pokrajin, ki bi bile permanentna reklama za našo deželo.

Upamo, da se bodo zedinili vsi faktorji kranjske dežele, to je Ljubljana in druga mesta kakor Kranj, Radovljica, Kamnik, Loka, Postojina, Novomesto i. t. d., deželni zbor in nadejamo se, da tudi država ne bode

izostala, ker bi se z večjim prometom tujcev tudi datnost davkoplačevalcev povečala. V odbor pa naj bi se povabilo, oziroma volilo ljudi, ki se za stvar zanimajo, ki imajo veselje delovati v prospeh te akcije. Uverjeni smo, da bode poleg zavednih županov tudi dovolj drugih rodoljubov, ki bodo drage volje žrtvovali svoje moči v prospeh te akcije.

Te misli so nas napotile do tega spisa in ako smo dosegli le to, da se bodo pričeli prizadeti faktorji gibati, bode nas zelo veselilo. Želeti bi bilo, da se tudi še drugi oglase, kajti več oči več vidi.

Zatorej vsi možje na krov, na edino gospodarsko in resno delo — **to je na povzdigo prometa tujcev** — ki bode koristilo, — kakor smo že v pričetku omenili — meščanu, ki bode pa dokaj koristi donášalo tudi našemu k m e t u.

HAPOUNA IN UNIVERZITETNA
KHJ12NICA

130000440407

